

MEMORIE VAN TOELICHTING

Inleiding

In het onderhavige wetsontwerp worden de Overeenkomst betreffende de van Duitsland te ontvangen Herstelbetalingen, de instelling van een Intergeallieerde Organisatie voor Herstelbetalingen en de teruggave van monetair goud, door Nederland te Parijs ondertekend op 14 Januari 1946, zoals aangevuld bij het door Nederland te Brussel op 15 Maart 1948 ondertekende Protocol, alsmede de Overeenkomst betreffende onderling strijdige aanspraken op buiten Duitsland gelegen Duitse bezittingen, door Nederland te Brussel ondertekend op 5 December 1947, ter goedkeuring aan de Staten-Generaal voorgelegd. Alvorens in te gaan op de betekenis en het belang van deze overeenkomsten voor Nederland, lijkt het dienstig een enkel woord te wijden aan de geschiedenis van de regeling van de Duitse herstelbetalingen.

De Duitse verplichting tot het betalen van schadeloosstelling voor de tijdens de laatste oorlog veroorzaakte schade is voor het eerst geformuleerd door de drie grote mogendheden, de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en de Sovjet-Unie, op de Krim-conferentie van Yalta, welke in Februari 1945 is gehouden. Op deze conferentie is besloten, dat Duitsland zou worden gedwongen de in de loop van deze oorlog aan de geallieerde landen toegebrachte schade te vergoeden en wel in natura en in een zo groot mogelijke omvang, dit in tegenstelling met hetgeen in 1918 na de eerste wereldoorlog is geschied, toen de overwinnde landen hebben getracht het totaal van de door Duitsland verschuldigde herstelbetalingen te fixeren in een bedrag in geld. Op de Yalta-conferentie zijn geen definitieve beslissingen genomen in zake de verdeling van de Duitse herstelbetalingen. Overeengekomen is slechts, dat het aandeel van de Sovjet-Unie gelijk zou zijn aan de helft van de voor reparatiedoeleinden ter beschikking komende goederen.

De beslissingen van de Yalta-conferentie zijn nader uitgewerkt op de conferentie, welke na de capitulatie van Duitsland, in het einde van Juli 1945 te Potsdam is gehouden. Ten aanzien van de verdeling van de Duitse herstelbetalingen is toen besloten dat:

ten eerste Rusland en Polen hun eisen tot schadevergoeding op Duitsland zouden verhalen op het door Rusland bezette deel van Duitsland (Russische zône), benevens op de Duitse bezittingen in Finland, Bulgarije, Hongarije, Roemenië en Oostelijk Oostenrijk, terwijl Rusland bovendien nog 25 % van de voor reparatiedoeleinden beschikbaar te stellen industriële apparatuur uit Westelijk Duitsland (de drie westelijke zônes) zou ontvangen, waarvoor het echter voor 15 % een gelijke waarde aan voedsel, kolen en andere goederen zou moeten terugleveren¹⁾;

ten tweede de eisen tot schadevergoeding van de overige landen zouden worden voldaan uit de door Amerika, Engeland en Frankrijk bezette gebieden van Duitsland, alsmede uit de buiten Duitsland gelegen Duitse bezittingen met uitzondering van die welke in Finland, Bulgarije, Hongarije, Roemenië en Oostelijk Oostenrijk zijn gelegen.

De methode van de verdeling van de Duitse herstelbetalingen tussen die geallieerde landen is te Potsdam niet geregeld.

Dit is geschied op de Parijse conferentie, welke op het einde van 1945 te Parijs is gehouden, op welke conferentie de overeenkomst betreffende de van Duitsland te ontvangen herstelbetalingen, de instelling van een Intergeallieerde Organisatie voor Herstelbetalingen en de teruggave van monetair goud, hieronder kortheidshalve de Parijse overeenkomst genoemd, is vastgesteld. In zijn nota dd. 9 Februari 1946 (bijlagen *Handelingen Tweede Kamer 1945—1946*, Stuk 154, no. 2) heeft de eerst ondergetekende reeds uitvoerige mededelingen gedaan omtrent de resultaten van deze conferentie. Teneinde niet in herhaling te treden omtrent de in deze nota inzake de Parijse overeenkomst vermelde gegevens, menen de ondergetekenden ter toelichting hiervan te kunnen volstaan met de behandeling van een aantal punten, welke in de genoemde nota niet of niet volledig konden worden behandeld. Vooropgesteld zij, dat Nederland op de vaststelling van de definitieve tekst van de Parijse overeenkomst weinig invloed heeft kunnen uitoefenen. Deze overeenkomst was door de drie uitnodigende landen, de Verenigde Staten, Engeland en Frankrijk, reeds voorbereid en werd op de Parijse conferentie uiteindelijk in feite ter aanvaarding of verwerping voorgelegd. Het aanbrengen van prin-

ciële wijzigingen, waardoor Nederland zijn eigen inzichten op het Duitse herstelbetalingsvraagstuk ingang had kunnen doen vinden, bleek niet tot de praktische mogelijkheden te behoren. Bij de beslissing van de vraag, of Nederland in de aldus tot stand gekomen overeenkomst van Parijs zou dienen te participeren, heeft, behalve de in de bovengenoemde nota aangegeven omstandigheden, de overweging, dat voor Nederland bij het vraagstuk van de Duitse herstelbetalingen voornamelijk van belang was, dat ten aanzien van de in Nederland gelegen Duitse bezittingen een bevredigende regeling zou worden getroffen, een zeer belangrijke rol gespeeld. De Parijse overeenkomst bevatte in deel I, artikel 6A, inzake de buiten Duitsland gelegen Duitse bezittingen slechts een zeer summier richtlijn, welke een nadere regeling tussen de betrokken landen eiste. Daar vast stond, dat Nederland door tot de ondertekening van de Parijse overeenkomst te besluiten een werkzaam aandeel zou kunnen krijgen bij de nadere uitwerking van die richtlijn en daardoor ook in de gelegenheid zou zijn een voor Nederland bevredigende regeling op het onderhavige punt te bewerkstelligen, leek toetreding van Nederland tot de Parijse overeenkomst geboden. Het belang van de overeenkomst kan derhalve pas goed worden beoordeeld, indien enig inzicht bestaat omtrent de nadere uitwerking van de in deel I, artikel 6A, vervatte richtlijn. Een zodanige uitwerking is neergelegd in de tweede in het onderhavige wetsontwerp aan de Staten-Generaal ter goedkeuring voorgelegde overeenkomst betreffende onderling strijdige aanspraken op buiten Duitsland gelegen Duitse bezittingen. Dat beide overeenkomsten te gelijker tijd en eerst thans aan de Staten-Generaal worden voorgelegd, vindt in het vorenstaande zijn verklaring.

De Parijse overeenkomst

De tekst van de Parijse overeenkomst is vastgesteld in de Engelse en Franse taal; beide teksten, welke gelijkelijk verbindend zijn, zijn onder bijlage I bij het wetsontwerp afgedrukt, terwijl een Nederlandse vertaling daarvan als bijlage A aan deze memorie is toegevoegd.

DEEL I

Deel I van de Parijse overeenkomst behandelt het systeem van de Duitse herstelbetalingen.

Artikel 1 bevat de vaststelling in percentages van de aandelen van elk der tot de overeenkomst toetredende landen in de goederen, welke als Duitse herstelbetalingen worden verdeeld. Onder de landen, welke de overeenkomst ondertekenden en waaraan een percentage werd toegekend, bevond zich ook Brits-Indië (India). Dit land, dat tot 15 Augustus 1947 onder Brits bewind stond, werd op die datum verdeeld in twee zelfstandige Dominions, India en Pakistan. Teneinde de Parijse Overeenkomst aan deze gewijzigde situatie aan te passen, is, nadat de daartoe vereiste machtiging aan Hare Majesteit de Koningin was gevraagd en verkregen, een daartoe strekkend Protocol op 15 Maart 1948 namens Nederland te Brussel ondertekend; dit Protocol, welks inhoud voor zichzelf spreekt, is bij de tekst van de Parijse Overeenkomst opgenomen.

De herstelbetalingen worden in artikel 1 in twee categorieën onderverdeeld, terwijl de aandelen, die op elk van deze categorieën betrekking hebben, niet dezelfde zijn. Nederland ontvangt 5,6 % van de uit Duitsland komende industriële uitrusting en andere kapitaalgoederen, alsmede van de koopvaardijsschepen en binnenvaartuigen, welke tussen de tot de Parijse overeenkomst toetredende landen worden verdeeld (Categorie B) en 3,9 % van alle andere herstelbetalingsgoederen (Categorie A). Onder de laatstgenoemde categorie moet derhalve worden begrepen de waarde van de zich onder de jurisdictie van elk der toetredende landen bevindende Duitse bezittingen (deel I, artikel 6A).

Bij de vaststelling der percentages is rekening gehouden met een groot aantal statistische gegevens, zoals de materiële schade, welke voor elk der deelnemende landen uit de oorlog is voortgevloeid, de militaire uitgaven in de periode voorafgaande aan en gedurende de oorlog, het verlies aan mensenlevens tengevolge van de oorlog, e.d. In verband met een in het Yaltaprotocol voorkomende passage is ook rekening gehouden met meer algemene factoren. Deze passage luidt: „De herstelbetalingen moeten in de eerste plaats ontvangen worden door die landen, welke de voornaamste last van de oorlog hebben gedragen, die de zwaarste verliezen hebben geleden en de overwinning op de vijand hebben georganiseerd”. De percentages in de categorie A zijn opgesteld in gemeenschappelijk overleg tussen de Verenigde Staten, Engeland en Frankrijk en na enige discussie door de conferentie te Parijs aanvaard. Weliswaar waren vrijwel alle andere deelnemende landen ontevreden over het hun toegedachte percentage, doch aangezien het uitgesloten bleek op een andere basis tot overeenstemming te geraken, hebben de delegaties zich tenslotte, zij het node, bij de door de drie grote mogendheden voorgestelde quota neergelegd. Het verschil in percentages tussen de categorieën A en B vloeit hieruit voort, dat de

¹⁾ Deze tegenleveranties komen ten goede aan de landen, wier reparatie-aanspraken uit de westelijke zônes moeten worden voldaan.

Verenigde Staten, Canada, Engeland en Zuid-Afrika afstand hebben gedaan van een deel van hun aanspraken op de industriële apparatuur en de schepen, welke uit Duitsland beschikbaar zouden komen. Het hierdoor beschikbaar komende deel is verdeeld over de overige landen.

De rekening der herstelbetalingen van elk der toetredende landen zal door de ingevolge deel II van de overeenkomst ingestelde Intergeallieerde Organisatie voor Herstelbetalingen, naar de eerste letters van de Engelse benaming kortheidshalve algemeen I.A.R.A. genoemd (Inter-Allied Reparation Agency), worden gedebiteerd voor de waarde van de zich onder hun jurisdictie bevindende Duitse bezittingen. Teneinde een uniforme debitering mogelijk te maken zijn door de I.A.R.A. een aantal verrekeningsregelen (Accounting Rules) vastgesteld, welke door de toetredende landen in acht moeten worden genomen bij het verstrekken van de opgaven, welke als grondslag voor deze debitering moeten dienen. De Engelse en Franse teksten van deze verrekeningsregelen alsmede een Nederlandse vertaling daarvan zijn onder bijlagen B en C aan deze memorie toegevoegd. Hierbij zij nog opgemerkt, dat ieder land zijn opgaven dient te verstrekken in eigen valuta. Inzake een omrekeningskoers van deze valuta werd, teneinde een vergelijking tussen de opgaven der onderscheidene landen mogelijk te maken, tijdens de 9e zitting van de Assemblée van de I.A.R.A. besloten, dat de in deze opgaven vervatte bedragen zouden worden herleid tot de dollarwaarde van 1938. Bepaald werd, dat alle bedragen zullen worden omgerekend in U.S.-dollars volgens de koersen, aangenomen door het Internationale Monetaire Fonds, waarna deze dollarbedragen herleid zullen worden op dollarwaarde van 1938 volgens de indices van groothandelsprijzen, gepubliceerd door het Amerikaanse „Office of Labor Statistics”. Ten aanzien van de omrekening der rijksmarken van 1938, waarop de industriegoederen uit Categorie B gewaardeerd worden, besloot men de RM-koers te stellen op 4 RM (waarde 1938) = 1 \$ (waarde 1938). Voor de zeeschepen, waarvan de waarde in ponden sterling was uitgedrukt, doch waarbij naar het oordeel der Assemblée een te hoge taxatie had plaats gevonden, kwam men in December 1947 overeen, de omrekeningskoers te stellen op 1 £ = 14 RM.

In artikel 2 wordt vervolgens, een ruim aantal uitzonderingen daargelaten, bepaald dat de Regeringen van de toetredende landen onderling overeenkomen, dat haar onderscheidene aandelen zoals deze in de overeenkomst zijn vastgesteld, door ieder van hen beschouwd moeten worden als dekkende alle vorderingen van publiek- en privaatkarakter van haar zelf en van haar onderdanen op de voormalige Duitse Regering en de Duitse regeringsinstanties, welke zijn voortgesprongen uit de oorlog. Vooroorlogse vorderingen, alsmede vorderingen op particulieren vallen hier dus in ieder geval buiten. De strekking van dit artikel is overigens, dat de organen, welke thans voor het bestuur in Duitsland verantwoordelijk zijn, de failliete Duitse boedel zoveel mogelijk definitief wenssen te regelen en de mogelijkheid van later opkomende vorderingen willen vermijden. Alle bestaande vorderingen als boven bedoeld hebben bij de vaststelling van ieders aandeel in de ingevolge de onderhavige overeenkomst beschikbaar komende herstelbetalingen gewicht in de schaal gelegd. Aan dit aandeel moet niet meer kunnen worden getornd. Deze bepaling staat derhalve los van de vraag in hoeverre ieders claim zal kunnen worden gerealiseerd. Dit hangt af van de omvang van de aan Duitsland op te leggen verplichtingen tot het doen van herstelbetalingen. De vaststelling hiervan valt buiten het kader van de onderhavige overeenkomst en zal waarschijnlijk eerst definitief bij de uiteindelijk inzake Duitsland te treffen regeling kunnen geschieden.

Bij artikel 3 verplichten de toetredende Regeringen zich om niet op te komen voor vorderingen van personen, die aanspraak zouden kunnen maken op haar bescherming, met betrekking tot herstelbetalingsgoederen, noch deze voor internationale rechtbanken te brengen of door diplomatieke actie te ondersteunen tegen enige andere toetredende Regering of haar onderdanen. Deze bepaling belet uiteraard niet om bepaalde stappen te ondernemen bij de Geallieerde bezettingsautoriteiten voor Duitsland, in geval deze bezettingsautoriteiten goederen, toebehorend aan een tot de overeenkomst toetredende land of deszelfs onderdanen, voor herstelbetaling zouden bestemmen. In dat geval is van belang het beginsel, dat tot uitdrukking komt in een der hierna te noemen niet-unanieme resoluties (No. 3) van de Parijse conferentie, waarbij ten aanzien van bezit in Duitsland, toebehorend aan een der Verenigde Volken of hun onderdanen, een zekere bescherming wordt aanbevolen. Tevens moge nog worden gewezen op de regeling, neergelegd in deel IV van de overeenkomst inzake strijdige aanspraken ten aanzien van buiten Duitsland gelegen Duitse bezittingen, welke eveneens in het onderhavige wetsontwerp ter goedkeuring aan de Staten-Generaal wordt voorgelegd.

Artikel 3 heeft aan enkele leden van de Eerste Kamer aanleiding gegeven in het Voorlopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs over de begroting van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (Bijlage *Handelingen* Eerste Kamer 1947—1948, Stuk 600 no. 39) aan de tweede ondergetekende inlichtingen te vragen over de consequenties, welke dit artikel heeft voor de Nederlandse scheepshypotheekbanken, te welker behoeve hypotheeklen zouden zijn gevestigd o.a. op twee aan Amerika toegewezen Duitse zeeschepen. De ondergetekenden willen er op wijzen, dat door de I.A.R.A. slechts één schip, dat met een Nederlandse scheepshypotheek was belast, de *Heinrich Wiegand*, bij wijze van herstelbetaling aan de Verenigde Staten is toegewezen. De consequentie van artikel 3 van de Parijse overeenkomst is, dat de Regering dient af te zien van ondersteuning van de vordering van de scheepshypotheekbank tegenover de Regering der Verenigde Staten. Artikel 3, noch enig ander artikel van de Parijse overeenkomst brengt echter enigerlei verandering in de rechtspositie van de scheepshypotheekbank met betrekking tot haar zakelijke zekerheid. In hoeverre de uitoefening van dit recht nog mogelijk zal zijn, is twijfelachtig, omdat het, door de ter beschikking stelling van de *Heinrich Wiegand* als herstelbetaling door de geallieerde bezettingsautoriteiten in Duitsland en de daarop gevolgde verwisseling van nationaliteit door toewijzing aan de Verenigde Staten, onzeker is of de onderhavige scheepshypotheek is blijven bestaan. Zulks is echter in geen deele het gevolg van de ondertekening van de Parijse overeenkomst. Ondanks de bepaling van artikel 3 werd in Mei 1947 door de Nederlandse Regering een memorandum tot het State Department te Washington gericht, dat echter geen succes had, daar de Amerikaanse Regering zich in haar in de maand Juni d.a.v. overhandigd antwoord met een beroep op artikel 3 der Parijse overeenkomst de Nederlandse Regering het recht tot het ondernemen van diplomatieke acties op het onderhavige punt ontzegde. Tenslotte moge, zij het ten overvloede, nog worden opgemerkt, dat de vordering van de scheepshypotheekbank op de debiteur uiteraard onaangetaast is gebleven.

Artikel 4 bevat de algemene beginselen van de methode van toedeling, terwijl artikel 5 dienaangaande bijzondere bepalingen voor de toedeling van schepen bevat.

Artikel 6 geeft, gelijk hierboven reeds is opgemerkt, slechts summierere regels omtrent de behandeling van Duitse bezittingen onder de jurisdictie van de tot de overeenkomst toetredende landen. Elk I.A.R.A.-land verplicht zich daarover naar eigen procedure te beschikken. De nettowaarde dier bezittingen wordt beschouwd als verhaalsobject, zulks in mindering op het aandeel van elk land in de herstelbetalingen. De tenuitvoerlegging van dit artikel stuit uiteraard op een groot aantal belangenconflicten tussen de tot de overeenkomst toetredende landen (I.A.R.A.-landen). Gelijke conflicten doen zich voor ten opzichte van de niet tot de overeenkomst toetredende landen, waaronder neutrale mogendheden. Voor de oplossing van zodanige conflicten zijn nadere internationale regelingen noodzakelijk. Hieronder bij de toelichting op de tweede overeenkomst, welke in het onderhavige wetsontwerp ter goedkeuring aan de Staten-Generaal wordt voorgelegd, wordt hierop nader teruggekomen. Het onderhavige artikel voorziet tenslotte in de benoeming van een commissie van deskundigen op het gebied van het beheer van vijandelijk vermogen, teneinde praktische moeilijkheden op te lossen met betrekking tot het recht en de interpretatie daarvan. In de dienovereenkomstig benoemde Commissie (Committee of Experts in matters of Enemy Property Custodianship) heeft ook een Nederlandse deskundige zitting. De leden van deze commissie treden daarin op als deskundigen en niet, zoals bij de overige commissies van de I.A.R.A. het geval is, als vertegenwoordigers van hun land. Zij kunnen de regering van hun land niet binden. De commissie adviseert slechts de Assemblée of haar commissies op speciale aan haar voorgelegde vraagstukken.

Artikel 7 bevat een analoge regeling voor oorlogsbuit.

Artikel 8 bevat een aantal bepalingen inzake de toekenning van een bedrag van 25 miljoen dollar ten bate van de slachtoffers van het Naziregim, welke niet voor reparatie in aanmerking komen. Dit artikel is voor Nederland van geringe directe betekenis.

DEEL II

Deel II van de Parijse overeenkomst regelt de instelling en werking van een Intergeallieerde Organisatie voor de Herstelbetalingen (I.A.R.A.). In de aan deze memorie toegevoegde bijlage D is een uiteenzetting gegeven over het verloop der werkzaamheden van deze Organisatie en van de betrekkingen van Nederland hiertoe.

In artikel 9 wordt uiteengezet, op welke wijze door de deelnemende landen in de kosten wordt bijgedragen. Nederland heeft de volgende bedragen aan contributie voor de I.A.R.A. betaald:

In 1946 B. frs. 2 309 025,60, waarvan in 1947 B. frs. 326 525,20 werd terugontvangen; in 1947 B. frs. 3 033 924,90; in 1948 B. frs.

Goedkeuring van de Overeenkomst betreffende de van Duitsland te ontvangen herstelbetalingen, enz.

1949 427,25; op de begrotingen van het Ministerie van Financiën zijn hiervoor posten uitgetrokken in 1946, 1947 en 1948 respectievelijk onder de artikelen 214, 193 en 162.

Daarnaast komen op genoemde begrotingen voor 1946, 1947 en 1948 onderscheidenlijk onder de artikelen 215, 194 en 161 posten voor tot dekking van de kosten in verband met de vertegenwoordiging van Nederland bij de I.A.R.A.

DEEL III

Deel III van de Parijse overeenkomst regelt in een enkel artikel de verdeling van het in Duitsland door de geallieerde strijdkrachten aangetroffen monetaire goud. Dit goud, benevens dat, hetwelk in derde landen, waarheen het vanuit Duitsland was overgemaakt, kan worden achterhaald, zal worden bijeengebracht in een pool en daaruit bij wijze van restitutie worden verdeeld onder de landen, welke zich met deze regeling accoord verklaren, indien en voorzover deze kunnen aantonen, dat een bepaalde hun toebehorende hoeveelheid monetair goud werd geroofd door Duitsland of, na 12 Maart 1938, onrechtmatig werd overgebracht naar Duits grondgebied. De verdeling van dit goud zal plaats vinden in verhouding tot het verlies aan goud, dat elk dezer landen uit hoofde van roof door, of onrechtmatige overbrenging naar Duitsland, heeft geleden.

De hoeveelheid goud, welke elk der tot participatie in de pool toegelaten landen op deze wijze toekomt, zal door het betrokken land worden geaccepteerd als volledige en definitieve voldoening van alle aanspraken van dat land op restitutie van monetair goud uit Duitsland. Aan de Regeringen van de Verenigde Staten, van Engeland en van Frankrijk is opgedragen in de door hen bezette zónes van Duitsland de terzake dienende maatregelen te treffen tot het ten uitvoer leggen van de distributie van het monetaire goud overeenkomstig de bovenvermelde richtlijnen. Daartoe dienen de in de pool deelgerechtigde landen aan deze drie landen nauwkeurige en te verifiëren inlichtingen te verstrekken aangaande de goudverliezen, geleden uit hoofde van roof door, of overbrenging naar Duitsland. Ter uitvoering van een en ander is op 27 September 1946 door de drie genoemde Regeringen ingesteld de „Commission Tripartite pour la restitution de l'or monétaire”, zetelend te Brussel. Aan deze Commissie, waarin elk der genoemde Regeringen een vertegenwoordiger heeft benoemd, is de feitelijke tenuitvoerlegging van de verdeling van het monetaire goud opgedragen. Teneinde zich de voor de uitvoering van haar taak benodigde inlichtingen te verschaffen, heeft de Commission Tripartite zich in Maart 1947 tot de betrokken landen gewend met het verzoek haar, gelijk in lid E van het enig artikel van deel III van de Parijse overeenkomst is bepaald, toe te zenden de nauwkeurige en te verifiëren gegevens aangaande de goudverliezen, geleden door roof door, of overbrenging naar Duitsland. Dit verzoek ging vergezeld van een door de Commissie opgestelde vragenlijst (questionnaire), waarin werd aangegeven, welke gegevens zij voor de doelmatige uitoefening van haar taak noodzakelijk achtte. De opstelling en rangschikking der gevraagde gegevens en van de daarbij behorende bewijsstukken, welke geruime tijd vergde, geschiedde voor zoveel ons land betrof door samenwerking tussen De Nederlandsche Bank en de Generale Thesaurie; de gegevens werden enige maanden na ontvangst van de vragenlijst aan de Commissie overhandigd en ter plaatse toegelicht. Op 16 October 1947 deelde de Commission Tripartite mede, dat, in antwoord op het door haar aan alle ondertekenaars van de Parijse overeenkomst en in verband met lid D van het enig artikel van deel III van die overeenkomst, bovendien aan Oostenrijk, Italië en Polen gerichte verzoek, door tien landen vóór 15 September 1947 — de door de Commissie als laatste tijdstip voor het beantwoorden aangewezen datum — vorderingen waren ingediend vergezeld van gegevens en bewijsstukken. Deze tien landen zijn: Albanië, België, Griekenland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Polen, Tsjecho-Slowakije en Joego-Slavië. De Commissie deelde daarbij mede, dat, ofschoon zij nog niet in de omstandigheid verkeerde omtrent elke bij haar ingediende claim haar definitief eindoordeel vast te stellen, zij het niettemin, met het oog op de uit de moeilijke economische positie veler landen voortvloeiende wenselijkheid om een zo groot mogelijk deel van het tot dusver geïmmobiliseerde teruggevonden goud weer in circulatie te brengen, gerechtvaardigd achtte over te gaan tot een voorlopige toewijzing op die vorderingen, waarvan de geldigheid voor haar onomstotelijk was komen vast te staan. Deze verdeling luidde in afgeronde cijfers als volgt: België 90 650 kg; Luxemburg 1929 kg; Nederland 35 891 kg. Bovendien deelde de Commissie mede, dat lid D van het enig artikel van deel III van de Parijse overeenkomst toelaat, het equivalent van het gedeelte, dat landen, niet ter Conferentie van Parijs vertegenwoordigd (inclusief Oostenrijk en Italië), zouden ontvangen, indien deze alsnog tot de verdeling zouden worden toegelaten, te reserveren in afwachting van een beslissing ter zake.

Dienovereenkomstig heeft de Commissie, na vastgesteld te hebben, dat gedeelten van de bij haar door Oostenrijk en Italië, in antwoord op de aan deze landen toegezonden vragenlijst, ingediende vorderingen geldig zouden zijn, indien bovengenoemde voorwaarde zou zijn vervuld, besloten 26 187 kg goud voor Oostenrijk en 3805 kg goud voor Italië te reserveren. De bovengenoemde aan Nederland toegevoerde hoeveelheid werd, nadat aan een aantal formaliteiten ten overstaan van de Commissie was voldaan, in de loop van November 1947 aan Nederland overgedragen. Dit goud werd overgedragen aan De Nederlandsche Bank en maakt sindsdien deel uit van de officiële goudvoorraad der Bank. De door de Bank aan de Staat vergoede tegenwaarde van dit goud ten bedrage van circa f 106 101 000 wordt uiteraard onder de Rijksmiddelen opgenomen. Na het voorgaande willen de ondergetekenden te dezer plaatse uitdrukking geven aan hun voldoening, dat met deze eerste allocatie van de Commission Tripartite met de restitutie van het monetaire goud daadwerkelijk een aanvang is gemaakt. Ofschoon deze voorlopige toewijzing uiteraard slechts een gedeelte uitmaakt van de door de Nederlandse Regering ingediende claim, willen de ondergetekenden de aandacht vestigen op het grote belang, dat voor 's lands economische positie naast de toewijzing van reparatie-goederen uit Duitsland, in deze versterking van de goudvoorraad is gelegen. De moeilijke economische situatie veler landen van Europa was trouwens, zoals hierboven opgemerkt, de aanleiding, dat de Commissie grote spoed heeft betracht bij haar werkzaamheden en tot een eerste verdeling is overgegaan. De eerst ondergetekende heeft dan ook niet nagelaten de Commissie hierover zijn voldoening te betuigen. De omvang van de goudpool, waaruit deze toewijzingen zijn geschied, is niet nauwkeurig bekend. Blijkens een mededeling van de Amerikaanse Acting Secretary of State Lovett op 24 September 1947, bedroeg de waarde van de goudpool op die datum circa 260 miljoen dollar aan goud, teruggevonden door de geallieerde strijdkrachten in Duitsland, en 70 miljoen dollar aan goud, achterhaald in derde landen. In hoeverre sindsdien andere bedragen aan de pool zijn toegevoegd, is de ondergetekenden niet bekend. Een en ander is uiteraard afhankelijk van eventuele vondsten van goudbergplaatsen in Duitsland en van de mate waarin, overeenkomstig lid G van het enig artikel, goud uit derde landen, waarheen het door Duitsland is overgebracht, kan worden achterhaald. Hierop heeft betrekking resolutie no. 2, welke op de Parijse conferentie unaniem werd goedgekeurd en aan de overeenkomst toegevoegd. Het totaal der ingediende vorderingen bedraagt volgens gegevens, ontleend aan dezelfde mededeling van de Acting Secretary of State, circa 800 miljoen dollar. Een mededeling van de Commissie nopens het aandeel in de pool, dat aan elk participierend land toekomt, kan, blijkens de opdracht der Commissie, worden tegemoet gezien, nadat zij alle claims heeft ontvangen en terzake van de geldigheid daarvan tot een definitieve beslissing is gekomen.

DEEL IV

Deel IV van de Parijse overeenkomst regelt de inwerkingtreding daarvan. In artikel 2 is bepaald, dat de toetreding tot de overeenkomst geacht zal worden ook te gelden voor de koloniën, overzeese gebiedsdelen en gebieden onder bescherming, suzeriniteit of mandaat van het betreffende land. In verband met de tijdsomstandigheden kon niet worden voldaan aan het voorschrift van artikel 71 van de Indische Staatsregeling.

Tevens is, aangezien het hier betreft een materie van spoedeisende aard, afgezien van het horen van de Staten van Suriname en Curaçao overeenkomstig art. 50 van de Surinaamse en Curaçaose Staatsregeling.

Zoals reeds in de meer genoemde nota van 9 Februari 1946 is uiteengezet, waren op de Reparatieconferentie van Parijs een aantal resoluties aangenomen. De Engelse en Franse teksten van deze resoluties, alsmede een Nederlandse vertaling daarvan zijn als bijlagen E en F aan deze memorie toegevoegd. De drie unanieme resoluties, welke de overeenkomst raken, doch niettemin buiten haar kader vallen, hebben betrekking op Duitse bezittingen in neutrale landen, op het naar die landen weggevoerd goud en op de oorlogschadevergoeding aan eigen onderdanen en onderdanen van tot de overeenkomst toegetreden landen. Een achtal niet unanieme resoluties volgen daarna, waarvan in het bijzonder de eerste — inzake de restitutie van geroofde goederen — voor Nederland van groot belang is. In sommige gevallen hebben de gedelegeerden op de Parijse conferentie van een of meer van de in de Geallieerde Bestuursraad voor Duitsland vertegenwoordigde landen zich van ondertekening van deze resoluties onthouden, omdat het onderwerp daarvan eveneens op een andere plaats door functionarissen van hetzelfde land werd behandeld. In het algemeen echter zijn de in deze resoluties vervatte aanbevelingen door de Geallieerde Bestuursraad voor Duitsland, voor zover van hem afhangt, gevolgd.

Voor het antwoord op de vraag of de overeenkomst betreffende de van Duitsland te ontvangen herstelbetalingen, de instelling van een Intergeallieerde Organisatie voor Herstelbetalingen en de teruggave van monetair goud, gelijk deze te Parijs tot stand is gekomen, voor Nederland aanvaardbaar is, is naar het oordeel van de ondergetekenden niet beslissend of deze overeenkomst in alle opzichten met de Nederlandse belangen, wensen en inzichten overeenstemt. Bij een overeenkomst als de thans voorgelegde, welke het resultaat vormt van de samenwerking van achttien mogendheden, dient te worden overwogen of ondanks bezwaren, welke op verschillende punten geformuleerd zouden kunnen worden, de overeenkomst in zijn geheel aanvaardbaar is. De ondergetekenden menen, dat dit inderdaad het geval is. Zij bood, met name ten aanzien van het voor Nederland ultramate belangrijke vraagstuk van de regeling van de Duitse activa buiten Duitsland, een basis om tot een voor Nederland bevredigende uitvoeringsregeling te geraken. Deze uitvoeringsregeling is neergelegd in de tweede overeenkomst, welke in het hiernevensgaande wetsontwerp ter goedkeuring aan de Staten-Generaal wordt voorgelegd en hieronder wordt toegelicht.

De overeenkomst betreffende onderling strijdige aanspraken ten aanzien van buiten Duitsland gelegen Duitse bezittingen.

De regeling van de positie van het vijandelijk Duits vermogen is voor het Koninkrijk neergelegd in het Besluit Vijandelijk Vermogen (*Staatsblad* No. E 133). Artikel 3 van dit besluit bepaalt, dat vermogen, toebehorende aan een vijandelijke staat of een vijandelijk onderdaan, met het in werking treden van dit besluit van rechtswege op de Staat overgaat. In artikel 1, sub 8, is het begrip vermogen zodanig omschreven, dat alles wat voorwerp van vermogensrecht kan zijn, voorzover dat zich bevindt op Nederlands grondgebied of tot de Nederlandse rechtsfeer behoort, daardoor wordt bestreken. In zover kan worden gezegd, dat deze omschrijving in beginsel territoriaal is begrensd. Aan de omschrijving is echter uitdrukkelijk een extra-territoriale uitbreiding gegeven door daaronder ook te brengen vermogensbestanddelen, welke — onafhankelijk van de vraag waar deze zich bevinden of geldend gemaakt kunnen worden — toebehoren aan personen, die binnen het Koninkrijk hun woon- of verblijfplaats hebben of zich aldaar bevinden, of, zo het rechtspersoon betreft, die opgericht zijn of bestaan onder het recht van het Koninkrijk, wier maatschappelijke zetel, plaats van vestiging of hoofdkantoor gelegen is, of wier eigenlijke zaak of hoofdbedrijf gevestigd is binnen het Koninkrijk. Gebleken is echter, dat de werking van het Besluit Vijandelijk Vermogen buiten de grenzen van het Koninkrijk als regel niet wordt erkend, zodat tenuitvoerlegging van dit besluit buiten de grenzen van het Koninkrijk afhankelijk is van internationaal daaromtrent bestaande of te treffen regelingen. De enige internationale regelingen, welke op het gebied van het zich buiten Duitsland bevindende Duitse vermogen bestonden, waren de Overeenkomst van Potsdam, welke in het algemeen bepaalt, dat het Duitse vermogen in de geallieerde landen aan die landen zal vervallen („The reparation claims of the United States, the United Kingdom and other countries entitled to reparation shall be made from the western zones and from appropriate German external assets”, Part IV, sub 3) en de Parijse Overeenkomst, waarbij, zoals boven reeds is gezegd, de tot deze overeenkomst toegetreden landen (I.A.R.A.-landen) onderling zijn overeengekomen, dat ieder naar eigen procedure alle zich onder hun jurisdictie bevindende Duitse bezittingen zou liquideren (deel I, artikel 6 A).

Door deel I, artikel 6 A, van de Parijse Overeenkomst is derhalve de extra-territoriale werking van het Besluit Vijandelijk Vermogen beperkt tot die Duitse bezittingen, die zich binnen de jurisdictie van het Koninkrijk bevinden. De vraag is derhalve, welke Duitse bezittingen moeten worden geacht zich te bevinden binnen jurisdictie van een bepaald I.A.R.A.-land. Bij de oplossing van deze vraag komen vele rechten en belangen van de betrokken landen met elkaar in botsing. Welk I.A.R.A.-land mag b.v. beschikken over aan Duitsers toebehorende effecten, uitgegeven in het ene I.A.R.A.-land en zich bevindende in een ander I.A.R.A.-land? Het land van uitgifte (place of issue) dan wel het land waar de effecten zijn gelegen (place of location)? Dezelfde vraag doet zich voor bij bankpapier, geldswaardige papieren en goederendocumenten. Hoe staat het met vreemde valutarekeningen bij banken? Zijn b.v. dollars, welke voor rekening en risico van een Duitser in de Verenigde Staten uitstaan ten name van een Nederlandse bankinstelling, vijandelijk Duits vermogen in de Verenigde Staten dan wel in Nederland? Welk I.A.R.A.-land is rechthebbende op in het ene I.A.R.A.-land gelegen activa van een vennootschap, in een ander I.A.R.A.-land gevestigd, wanneer in deze laatste vennootschap Duitse belangen een rol spelen? Gelijke conflicten bestaan tussen de I.A.R.A.-landen en de niet tot de Parijse

Overeenkomst toegetreden landen, waaronder de neutrale mogendheden.

Voor de oplossing van zodanige conflicten (intercustodial conflicts) zijn, formeel gezien, de volgende mogelijkheden denkbaar:

- a. een multilaterale overeenkomst tussen belanghebbende landen;
- b. een reeks van bilaterale overeenkomsten tussen de belanghebbende landen;
- c. het uitlokken van een beslissing van het Internationale Gerechtshof of een arbitrale instantie voor ieder afzonderlijk conflict.

In het kader van de I.A.R.A., die op dit punt van het begin af aan steeds heeft gestreefd naar het tot stand brengen van een multilaterale overeenkomst tussen de I.A.R.A.-landen, is daartoe na talrijke en zeer langdurige besprekingen, zowel in de commissie van deskundigen op het gebied van het beheer van vijandelijk vermogen als in de commissie voor de Duitse bezittingen in het buitenland, een zodanige overeenkomst voorbereid, welke uiteindelijk een compromis is geworden tussen aanvankelijk zeer uiteenlopende standpunten. Ook voor deze overeenkomst geldt, dat zij niet in alle opzichten met de Nederlandse belangen en inzichten overeenstemt. Gezien de bestaande mogelijkheden bevat deze overeenkomst, naar de mening van ondergetekenden, een resultaat, dat onder de gegeven omstandigheden voor Nederland aanvaardbaar moet worden geacht. Het leek derhalve gewenst, dat Nederland in die overeenkomst zou participeren. Mitsdien is, nadat op de gebruikelijke wijze de machtiging van Hare Majesteit de Koningin om tot ondertekening te mogen overgaan, was gevraagd en deze namens H.M. door de Prinses-Regentes was verleend, de voorbereide overeenkomst, zij het onder voorbehoud van ratificatie, op 5 December 1947 te Brussel namens Nederland ondertekend. Hetzelfde is geschied namens de Verenigde Staten, Canada en België, met dien verstande, dat België en Canada geen voorbehoud hebben gemaakt. De voorbereide overeenkomst bevat de bepaling, dat deze tussen de toegetreden landen van kracht wordt, indien deze te zamen meer dan 35 % van de bij de Parijse Overeenkomst inzake de Duitse herstelbetalingen toegekende reparatiequota in categorie A vertegenwoordigen (artikel 5); dit percentage is door ondertekening van Amerika, Canada, België en Nederland overschreden. Verwacht wordt, dat meer I.A.R.A.-landen tot de ondertekening van de overeenkomst zullen overgaan.

De overeenkomst voorziet in de mogelijkheid dat onder bepaalde voorwaarden ook landen, die niet behoren tot de ondertekenaars van de Parijse Overeenkomst daartoe kunnen worden toegelaten. (artikel 6).

De overeenkomst zelf bevat een achttal artikelen, terwijl de beginselen volgens welke de strijdige aanspraken van de toegetreden landen moeten worden opgelost, zijn neergelegd in een bij de overeenkomst behorend en daarvan deel uitmakend uit zes delen bestaand aanhangsel (Annex).

Ingevolge artikel 8 van de overeenkomst kan iedere ondertekenende Regering bij gelegenheid van de ondertekening of op een later tijdstip door middel van een schriftelijke kennisgeving aan de Belgische Regering verklaren, dat zij de overeenkomst ook wenst toe te passen voor haar overzeese gebiedsdelen, koloniën, of voor gebiedsdelen, welke onder haar bescherming, suzeriniteit of mandaat staan. Voor de Nederlandse overzeese gebiedsdelen zal in overleg met die gebieden nader onder ogen worden gezien in hoeverre het wenselijk is, dat de overeenkomst voor die gebieden toepasselijk wordt verklaard.

De tekst van de overeenkomst met bijbehorende annex is vastgesteld in de Engelse en Franse taal; beide teksten, welke beide gelijkelijk verbindend zijn, zijn onder bijlage II bij het wetsontwerp afgedrukt, terwijl een Nederlandse vertaling als bijlage G aan deze memorie is toegevoegd.

De artikelen van de overeenkomst zelve behoeven, naar het de ondergetekenden voorkomt geen nadere toelichting. Na hetgeen daaromtrent hierboven is gezegd menen de ondergetekenden te kunnen volstaan met een toelichting van de in de Annex neergelegde en uitgewerkte beginselen.

DEEL I

De artikelen 1 tot en met 4 handelen onderscheidenlijk over effecten, bankpapier, geldswaardige papieren en goederendocumenten. De vraag, welke opgelost moest worden, was, of het land, waar het papier zich bevond (place of location), dan wel het land, waar het papier werd uitgegeven c.q. waar de debiteur woont (place of issue) gerechtigd is tot het betreffende Duitse vermogensbestanddeel. De overeenkomst beslist deze vraag in laatstbedoelde zin. Aan Duitsers toebehorende Nederlandse effecten, welke in een derde land berusten, zullen derhalve aan Nederland worden afgegeven. Omgekeerd zal Nederland bijv. de hier te lande berustende Amerikaanse effecten,

welke aan Duitsers toebehoorden, aan de Verenigde Staten dienen af te staan.

Artikel 5 handelt over de vreemde valutarekeningen bij banken. Hierbij is het standpunt verdedigd, dat de dollars, welke voor rekening en risico van een Duitser in de Verenigde Staten uitstaan ten name van een bankinstelling bijv. in Nederland, ten volle Duits vijandelijk vermogen in de Verenigde Staten vormen. Tegehoever dit standpunt staat de opvatting, dat in een zodanig geval de Nederlandse bankinstelling eigenaar is van bedoelde dollars, zodat, indien de bank zelf niet aan Duitsers toebehoort, slechts de vordering van de Duitser op deze bank vijandelijk vermogen is. In de overeenkomst zijn deze standpunten tot elkaar gekomen in een compromis: de tegoeden worden vrijgegeven aan het land, waar de bankinstelling, ten name van wie de tegoeden uitstaan, is gevestigd (primaire land). Dit land betaalt echter aan het land dat vrijgeeft (secundaire land) 50 % van het gerealiseerde dollarbedrag twee jaar na de vrijgave of zodra de deviezenrestricties van eerstgenoemd land de betaling van kapitaalverplichtingen aan het buitenland toelaten, doch niet later dan zeven jaar na de vrijgave. Deze regeling geldt ook ten aanzien van rubriekrekeningen, doch niet ten aanzien van inkomsten uit — en opbrengsten van effecten, welke op deze rekeningen zijn geboekt.

DEEL II

Dit deel regelt de conflicten ten aanzien van nalatenschappen en trusts, waarin vijanden gerechtigd zijn. Vermogensbestanddelen in een land, deel uitmakende van een nalatenschap van een niet-vijand, die in een ander land gedomicilieerd was, worden aan dit laatste land vrijgegeven, zulks teneinde een centrale afwikkeling van de boedel mogelijk te maken (artikel 7). Een onvermijdelijk gevolg van deze regel is, dat het ontvangende land ook na de afwikkeling bijv. de aan de Duitser toebedeelde effecten, uitgegeven in een ander land, niet aan dit laatste land hoeft af te geven (artikel 10). Een zodanige afgifteplicht zou immers in de praktijk door een toebedeling aan niet-vijanden illusoir gemaakt worden. De uitzondering ten aanzien van onroerend goed (artikel 7 B) vindt haar oorzaak in de omstandigheid, dat volgens Angelsaksisch recht het onroerend goed geen deel van de boedel uitmaakt. Voor trusts gelden dezelfde regelen als ten aanzien van de nalatenschappen. Afgifte behoeft echter niet te geschieden, indien de trust door een vijand werd opgericht (artikel 8).

DEEL III

Dit deel regelt de conflicten ten aanzien van de activa van geheel of ten dele aan vijanden toebehorende vennootschappen, welke zijn gevestigd in het ene I.A.R.A.-land (primaire land), welke activa echter zijn gelegen in een ander I.A.R.A.-land (secundaire land). De twee extreme standpunten ten aanzien van dit probleem zijn:

1) De Duitser bezat slechts aandelen in de primaire vennootschap; de activa van deze vennootschap in een ander land zijn geen vijandelijk vermogen en behoren derhalve aan deze te worden teruggegeven (legal ownership).

2) De in het secundaire land gelegen activa van de vennootschap behoren indirect aan de vijandelijke aandeelhouders toe en zijn derhalve vijandelijk vermogen in het secundaire land (beneficial ownership).

Het tweede standpunt werd met verschillende varianten door de gedelegeerden van vrijwel alle landen gehuldigd. Sommige gedelegeerden wilden het vermogen in het secundaire land geheel als vijandelijk aanmerken, indien de primaire vennootschap onder controle van de vijand stond. Andere gedelegeerden wilden slechts dat gedeelte van de activa in het secundaire land als vijandelijk behandelen, dat overeenkomt met het percentage vijandelijk aandeelhoudersbelang in de primaire vennootschap. Een variant hierop was, dat met zodanig aandeelhoudersbelang van minder dan 25 % geen rekening zou worden gehouden en dat het secundaire land het recht zou hebben het niet-vijandelijk gedeelte van de activa niet in natura doch in de vorm van opbrengst na liquidatie vrij te geven. Voor het eerstgenoemde standpunt pleit onder meer, dat een vennootschap niet zonder meer met haar aandeelhouders mag worden geïdentificeerd. Door de herstelbetalingen te laten voldoen ten laste van activa van in I.A.R.A.-landen gevestigde ondernemingen, wordt schade toegebracht aan de niet-vijandelijke aandeelhouders in de primaire vennootschap en aan de economie van het I.A.R.A.-land, waarvan de vennootschap deel uitmaakt. In beginsel zouden derhalve volgens dit standpunt de activa aan de primaire vennootschap dienen te worden vrijgegeven. Hiertegenover staat, dat men kan stellen, dat de activa in het secundaire land vijandelijk getint zijn, en dat derhalve het primaire land een gedeelte van de vijandelijke aandelen in de primaire vennootschap aan het secundaire land af zou

moeten staan. Slechts ten aanzien van z.g. „holdingcompanies” kan zonder bezwaar in het secundaire land tot liquidatie worden overgegaan van dat gedeelte van de activa aldaar, hetwelk overeenkomt met het vijandelijk belang bij de maatschappij; van schade aan de economie van het primaire land of aan niet-vijandelijke aandeelhouders kan in een zodanig geval eigenlijk geen sprake zijn. In de tekst van deel III staat voorop het beginsel van vrijgave aan de primaire vennootschap tegen betaling door het primaire land aan het secundaire land van een bedrag, overeenkomende met de waarde van het percentage der vrijgegeven goederen, dat beantwoordt aan het proportionele vijandelijke belang in de primaire vennootschap (artikel 12). De vergoeding dient te worden betaald in de geldsoort van het secundaire land twee jaren na de vrijgave of zodra de deviezenrestricties in het primaire land de betaling van kapitaalverplichtingen aan het buitenland toelaten, doch niet later dan zeven jaar na de vrijgave. Na de genoemde periode van twee jaren is over het verschuldigde bedrag 2 % rente verschuldigd (artikel 14). De vergoeding behoeft echter slechts te worden betaald, indien de primaire vennootschap onder de controle van een vijand staat. De vrijgave moet in natura geschieden, behalve b.v. in het geval, genoemd in artikel 13 A (III), waarbij aan een secundair land het recht is gegeven om, ingeval een primaire vennootschap zou worden aangemerkt onder controle van de vijand te hebben gestaan, een aan een zodanige vennootschap toebehorende productieonderneming te liquideren, indien het secundaire land van oordeel is, dat zijn nationale veiligheid dit vereist. Ingeval niet in natura wordt vrijgegeven, wordt niettemin de opbrengst van de liquidatie ten volle aan de primaire vennootschap vrijgegeven. In artikel 16 is bepaald, dat bij z.g. „dummy companies” en bepaalde z.g. „holding-companies” het proportioneel vijandelijke gedeelte van de activa in het secundaire land worden geliquideerd. Het restant wordt vrijgegeven ten behoeve van de niet-vijandelijke gerechtigden in de primaire vennootschap.

DEEL IV

Het onderhavige deel handelt over de activa in een I.A.R.A.-land, toebehorende aan een Duitse vennootschap, welke geheel of gedeeltelijk aan niet-vijanden behoort. Zouden deze activa worden aangewend voor herstelbetalingen, dan kan daardoor schade aan niet-vijandelijke belangen worden toegebracht. Bij de voorbereiding van de onderhavige overeenkomst wilden de gedelegeerden van sommige landen het proportioneel niet-vijandelijke gedeelte van zodanige activa teruggeven aan de Duitse vennootschap; de gedelegeerden van andere landen achtten deze vrijgave aan de Duitse vennootschap in strijd met deel I, artikel 6 A, van de Parijse overeenkomst; de vennootschap is iets anders dan haar aandeelhouders en als zodanig bevindt zij zich nu eenmaal in de Duitse rechtssfeer. Het vrijgeven van activa aan de vennootschap betekent koopkracht teruggeven aan Duitsland. Volgens deze opvatting is de enige mogelijkheid vrijgave aan de aandeelhouders, waarbij rekening moet worden gehouden met de crediteuren van de Duitse vennootschap. In de uiteindelijke redactie van deel IV is dit netelige punt niet opgelost; er staat nu slechts, dat zal worden vrijgegeven „pursuant to arrangements to be made between the parties concerned”. De regeling geldt ten aanzien van Duitse vennootschappen, welke door niet-vijanden, „nationals of Parties”, nu en op 1 September 1939 worden, onderscheidenlijk werden gecontroleerd of op die tijdstippen aan zodanige niet-vijanden direct of indirect voor 25 % of meer toebehoren, onderscheidenlijk toebehoorden. De vrijgave geschiedt in beginsel in natura, doch hier gelden gelijke uitzonderingen als in deel III.

DEEL V

Dit deel bevat een aantal algemene bepalingen, waarvan enige van groot belang zijn.

Artikel 26 A beoogt een vermindering van het totaal der voor herstelbetalingen beschikbare activa te voorkomen.

Artikel 27 A (I) impliceert onder meer, dat bijv. Nederland niet verplicht is een overdracht na 10 Mei 1940 van Nederlandse effecten door een Duitser aan bijv. een Amerikaan te erkennen. Omgekeerd kunnen de Verenigde Staten bijv. weigeren te erkennen de overdracht van Amerikaanse certificaten door een Duitser aan een Nederlander na 14 Juni 1941, het moment, waarop de Verenigde Staten in verband met de dreigende oorlog maatregelen hebben genomen ten aanzien van zich in Amerika bevindend Duits vermogen.

Een analoge regeling geldt ten aanzien van het aandelenbezit in vennootschappen: beslissend is het Duitse bezit op de dag, waarop het secundaire land in oorlog kwam of maatregelen nam tegen Duits vijandelijk vermogen (artikel 34, III).

Artikel 27 B heeft tengevolge, dat de aanspraken van andere landen op een groot deel der vermogensbestanddelen, welke gedurende de Duitse bezetting door Duitsers van Nederlanders werden verkregen, worden uitgeschakeld.

Artikel 28 bepaalt, dat vermogensbestanddelen, welke ten behoeve van een vijand worden gehouden, als direct vijandelijk bezit worden aangemerkt; de vraag, in hoeverre de belangen van de niet-vijandelijke houder in dit bezit erkend moeten worden, is opengelaten voor diplomatieke onderhandelingen van geval tot geval.

DEEL VI.

Dit deel bevat een regeling voor de oplossing van geschillen. Alle geschillen over interpretatie en toepassing van de overeenkomst, met uitzondering van die, genoemd in de Artikelen 38 en 39, kunnen op verzoek van een der partijen worden voorgelegd aan een „conciiliator”. Deze geeft een bindende beslissing. De „conciiliators” (zeven in getal), worden eens en voor al gekozen door de landen, die binnen zes maanden na het in werking treden van de overeenkomst deze hebben getekend. De President van dat College wijst voor ieder geval een conciiliator aan. De „binding conciliation” is het equivalent van de Nederlandse rechtspraak door scheidsmannen, aan wie door partijen de bevoegdheid is toegekend „om als goede mannen naar billijkheid te oordelen” (Wetb. v. Burg. Rechtsvordering, artikel 636).

De Minister van Financiën,
P. LIEFTINCK.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W. VAN BOETZELAER.

De Minister van Economische Zaken,
VAN DEN BRINK.

De Minister van Verkeer en Waterstaat,
H. VOS.

De Minister van Overzeese Gebiedsdelen.
J. A. JONKMAN.

825 4

MEMORIE VAN TOELICHTING BIJLAGE A

OVEREENKOMST BETREFFENDE DE VAN DUITSLAND TE ONTVANGEN HERSTELBETALINGEN, DE INSTELLING VAN EEN INTERGEALLIEERDE ORGANISATIE VOOR HERSTEL- BETALINGEN EN DE TERUGGAVE VAN MONETAIR GOUD

De Regeringen van Albanië, de Verenigde Staten van Amerika, Australië, België, Canada, Denemarken, Egypte, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk Groot Brittannië en Noord-Ierland, Griekenland, India, Luxemburg, Noorwegen, Nieuw-Zeeland, Nederland, Tsjecho-Slowakije, de Zuid-Afrikaanse Unie en Joego-Slavië, ten einde een billijke verdeling te verkrijgen van het totaal der goederen, die overeenkomstig de bepalingen van deze overeenkomst en de voorzieningen, welke zijn getroffen te Potsdam, op 1 Augustus 1945, tussen de Regeringen van de Verenigde Staten van Amerika, het Verenigd Koninkrijk Groot Brittannië en Noord-Ierland en de Unie der Socialistische Sowjet Republieken, worden of zullen worden verklaard beschikbaar te zijn als van Duitsland te ontvangen herstelbetalingen (verder genoemd „Duitse Herstelbetalingen”), met de bedoeling een Intergeallieerde Organisatie voor Herstelbetalingen in te stellen en een billijke procedure vast te stellen voor de teruggave van monetair goud,

Zijn overeengekomen als volgt:

DEEL I

Duitse herstelbetalingen

Artikel I

Aandelen in de herstelbetalingen

A. De Duitse herstelbetalingen (met uitzondering van de fondsen, die moeten worden toegewezen volgens de bepalingen van artikel 8 van Deel I van deze overeenkomst) worden op de volgende wijze in categorieën verdeeld:

Categorie A, omvattend alle vormen van Duitse herstelbetalingen, met uitzondering van die, welke begrepen zijn in categorie B,

Categorie B, omvattend de gehele industriële outillage en andere kapitaalgoederen, die uit Duitsland worden weggevoerd, zomede de koopvaardij schepen en de binnenschepen.

B. Iedere ondertekenende Regering heeft recht op een percentage van de totale waarde der goederen van categorie A, alsook op een percentage van de totale waarde der goederen van categorie B, zoals voor ieder van deze categorieën is aangegeven in de corresponderende kolommen van onderstaande tabel:

Landen	Categorie A	Categorie B
Albanië	0,05	0,35
Verenigde Staten van Amerika	28,00	11,80
Australië	0,70	0,95
België	2,70	4,50
Canada	3,50	1,50
Denemarken	0,25	0,35
Egypte	0,05	0,20
Frankrijk	16,00	22,80
Verenigd Koninkrijk	28,00	27,80
Griekenland	2,70	4,35
India	2,00	2,90
Luxemburg	0,15	0,40
Noorwegen	1,30	1,90
Nieuw-Zeeland	0,40	0,60
Nederland	3,90	5,60
Tsjecho-Slowakije	3,00	4,30
Zuid-Afrikaanse Unie ¹⁾	0,70	0,10
Joego-Slavië	6,60	9,60
Totaal	100,00	100,00

C. Onder voorbehoud van het bepaalde in paragraaf D, hieronder vermeld, heeft iedere ondertekenende Regering het recht, van de koopvaardij schepen een deel, vastgesteld overeenkomstig de bepalingen van artikel 5 van deel I van deze overeenkomst, te ontvangen, op voorwaarde, dat de waarde van de koopvaardij schepen, die aan haar worden toegewezen, niet de waarde overtreft van het aandeel, waarop zij recht heeft in het totaal der goederen van categorie B.

Onder voorbehoud van het bepaalde in paragraaf D, hieronder vermeld, heeft iedere ondertekenende Regering insgelijks het recht een met haar rechten op het totaal der goederen van categorie A overeenkomend aandeel te ontvangen van de Duitse bezittingen, welke zich bevinden in de landen die in de oorlog tegen Duitsland neutraal zijn gebleven.

De verdeling onder de ondertekenende Regeringen van de goederen die beschikbaar zijn voor Duitse herstelbetalingen, andere dan koopvaardij schepen, binnenschepen en Duitse bezittingen in de landen, die in de oorlog tegen Duitsland neutraal zijn gebleven, zal geschieden overeenkomstig de beginselen, vermeld in artikel 4 van deel I van deze overeenkomst.

¹⁾ De Regering der Zuid-Afrikaanse Unie heeft zich verbonden af te zien van haar rechten, voor zover nodig is om haar aandeel in categorie B op 0,1 % te brengen, maar deze Regering zal het recht hebben, als zij zal beschikken over vijandelijk Duitse bezittingen, welke zich bevinden op aan haar jurisdictie onderworpen grondgebied, het bedrag der netto waarde van die bezittingen te verrekenen met haar aandeel in de categorie A en met een aandeel van 1 % in categorie B.